

Processutvärdering av TREFAS – förstärkt samverkan

Pia Kvillemo, Håkan Wall, Kristin Feltmann, Nina-Katri Gustafsson, Tobias Elgán & Johanna Gripenberg

RAPPORT NR 79

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
SAMMANFATTNING	5
BAKGRUND	6
<i>Syfte och frågeställningar</i>	<i>8</i>
METOD	8
<i>Studiedesign</i>	<i>8</i>
<i>Dokumentation om Trefas-modellen</i>	<i>8</i>
<i>Frågeformulär till polis, socialtjänst och kriminalvård</i>	<i>8</i>
<i>Intervjuer</i>	<i>8</i>
RESULTAT	9
<i>Trefas-modellen</i>	<i>9</i>
<i>Trefas-individer och åtgärder för dem</i>	<i>16</i>
<i>Intervjuer om hinder och framgångsfaktorer</i>	<i>19</i>
SAMMANFATTANDE DISKUSSION	33
<i>Insatser inom Trefas</i>	<i>33</i>
<i>Antal individer och grund för inkludering och åtgärd</i>	<i>33</i>
<i>Syn på Trefas som metod för att minska skjutningar och dödligt våld</i>	<i>34</i>
<i>Hinder och framgångsfaktorer</i>	<i>34</i>
SLUTSATS OCH UTVECKLINGSMÖJLIGHETER	37
REFERENSER	38
Bilaga 1. Exempel på polisens aktiviteter gällande anonymiserade Trefas-individer (35 individer av totalt 151) och bedömning av vad dessa lett till samt aktuell hotbild och motivation 1 oktober 2019 – 11 juni 2023	39
Bilaga 2. Socialtjänstens avhopparverksamhet för Trefasindivider 1 oktober 2019 – 31 mars 2023	41
Bilaga 3. Insatser för Trefasindivider (klient 1-36) inom Frivården Stockholm stad 1 oktober 2019 – 31 december 2022	42

SAMMANFATTNING

Bakgrund: Under senare år har skjutvapenvåld kopplat till kriminella nätverk ökat i Sverige, vilket innebär personliga tragedier och ökad otrygghet i samhället. På flera håll i landet har olika insatser gjorts för att bekämpa det nätverksrelaterade skjutvapenvåldet, bland annat implementering av modellen Group Violence Intervention (GVI). En generell individualiseringstrend och en parallell utveckling av instabilare kriminella nätverksstrukturer i vissa områden innebär att våldsbekämpningen kan behöva anpassas genom en ökad samverkan mellan myndigheter med fokus på kriminella individer. Därför startade pilotprojektet Trefas i lokalpolisområde Järva i slutet av 2019.

Syfte: Syftet med studien är att beskriva samverkansmodellen Trefas i Järva och genomföra en processutvärdering.

Metod: En kvantitativ och kvalitativ processutvärdering har genomförts med hjälp av skriftlig dokumentation om Trefas-modellen, ett frågeformulär ställt till socialtjänst, kriminalvård och polis samt djupintervjuer med nyckelpersoner från de tre myndigheterna (n=20).

Resultat: Trefas är en samverkansmodell som involverar polis, socialtjänst och kriminalvård. Samverkansmöten sker på övergripande, strategisk och operativ nivå och informationsdelning är en central del i modellen, liksom den av Polisen kontinuerligt uppdaterade lägesbilden som rör personer som riskerar att utsättas för eller utsätta andra för dödligt våld. Totalt har 151 personer i åldern 13-31 varit aktuella på lägesbilden i Järva mellan 1 oktober 2019 och 11 juni 2023. Både repressiva och stödjande åtgärder har vidtagits för dessa personer beroende på motivation, uppträdande, situation samt praktisk genomförbarhet och 98 personer har kunnat avföras från lägesbilden under den aktuella tidsperioden. Representanter för de tre myndigheterna uttrycker över lag en stark tilltro till Trefas som modell för att förebygga skjutningar och dödligt våld. Vidare har myndighetsrepresentanterna upplevt en rad hinder, framgångsfaktorer och även utvecklingsmöjligheter på följande områden: Verktyg eller åtgärder som respektive myndighet förfogar över, Målgruppen, Närstående, Organisation, Personal samt Informationsdelning och sekretess.

Slutsatser: Baserat på myndighetsrepresentanters upplevelser framstår Trefas som en genomförbar modell för att förhindra skjutningar och dödligt våld. Trefas är accepterad och implementerad i tre centrala organisationer vars representanter uttrycker tilltro till arbetssättet och att den etablerade samverkan kan ha förhindrat en del av det dödliga våldet i Järva. Trefas har dessutom utvecklats över tid och har potential att ytterligare anpassas för att bli mer effektiv. Utvärdering av Trefas effekter på skjutningar och dödligt våld kommer att ske inom ramen för en separat studie.

BAKGRUND

Under senare år har skjutvapenvåldet kopplat till kriminella nätverk ökat i Sverige. Våldet innebär personliga tragedier för både offer, förövare, närstående och personer som råkar komma i vägen för skott riktade mot andra. Därtill har skjutningarna enorma samhällskostnader och skapar en otrygg uppväxt för barn som finns i de miljöer där skjutningar förekommer. Gerell m fl. (Gerell, Hallin et al. 2020) pekar på en rad orsaker till denna utveckling, bland annat stor tillgång på vapen och en förändrad narkotikamarknad. Internationell forskning visar på samband mellan tillgången på skjutvapen och mord orsakade av skjutningar (Werbick, Bari et al. 2021). Vidare är dödligt skjutvapenvåld kopplat till narkotikahandel, vilket visats i USA där etablering av nya narkotikamarknader åtföljts av kraftigt ökad våldsanvändning (Squires 2015). I Sverige bedöms tillgången på skjutvapen successivt ha ökat sedan 1990-talet (BRÅ 2019). Utbudet av narkotika har också ökat, främst när det gäller cannabis, narkotikaklassade läkemedel och kokain (CAN 2019). Efterfrågan på narkotika bedöms däremot inte ha ökat i samma omfattning, vilket lett till konkurrens mellan kriminella grupperingar med ökat våld som följd.

På flera håll i landet har olika insatser gjorts för att bekämpa det nätverksrelaterade skjutvapenvåldet, exempelvis i Malmö där interventionen "Sluta skjut" (Group violence intervention - GVI) (Davies, Grossmith et al. 2016) har implementerats (Ivert and Mellgren 2021). GVI är en amerikansk modell som även tillämpats i delar av Europa och innebär ett tydligt fokus på kriminella grupperingar. Parallellt med myndighetssamverkan sker inom GVI samverkan med civilsamhället i form av exempelvis trossamfund och lokala föreningar. GVI har i internationell kontext uppvisat positiva resultat i form av minskat grovt våld och förbättrat samarbete mellan myndigheter och organisationer (Braga and Weisburd 2011, Braga, Weisburd et al. 2019). I en effektutvärdering av "Sluta skjut" i Malmö (Ivert and Mellgren 2021) noterades en minskning av skjutningarna i nivå med en del av de effekter som uppmätts i amerikanska studier av GVI (Braga, Weisburd et al. 2018). Förändringen i Malmö kunde dock inte med säkerhet kopplas till "Sluta skjut" då en nedåtgående trend av skjutningar noterats redan innan arbetet initierades (Ivert and Mellgren 2021). I en femårsuppföljning av "Sluta skjut" (Ivert and Mellgren 2023) konstateras vidare att parallella händelser gör det svårt att isolera effekter av enskilda insatser. Författarna lyfter framför allt fram två händelser av vikt vid analys av effekter av "Sluta skjut", dvs. den nationella särskilda händelsen (NSH) "Rimfrost" som initierades i november 2019 och pågick till juni 2020. "Rimfrost" innebar att resurser fokuserades på polisregion Syd, inklusive Malmö. Den andra händelsen är Covid-19-pandemin som bröt ut ungefär samtidigt som "Sluta skjut" övergick i ordinarie verksamhet i februari 2020 (Ivert and Mellgren 2023). En viktig slutsats är att "Sluta skjut" kan ha bidragit till att minska skjutningarna i Malmö, men att detta av olika skäl inte går att fastställa med säkerhet.

En generell individualiseringstrend i samhället och en parallell utveckling av instabilare nätverksstrukturer, ändrade maktordningar och minskad social kontroll i vissa områden innebär att våldsbekämpning behöver ske med utökad myndighetssamverkan och med

kriminella individer i fokus (Gerell, Hallin et al. 2020). I syfte att effektivisera bekämpningen av skjutvapenvåldet kopplat till kriminella nätverk initierades pilotprojektet Trefas i lokalpolisområde Järva i Stockholm i oktober år 2019. Trefas har många likheter med GVI, exempelvis en utökad samverkan mellan polis, socialtjänst och kriminalvård och ett gemensamt syfte att minska skjutvapenvåldet, men tillämpar ett större individfokus för att fungera i en miljö där målgruppen saknar sociala band till lokalsamhället, ingår i löst sammansatta kriminella nätverk utan intern lojalitet och som saknar långsiktiga mål (Stockholms stad & Polisen 2021). Polisens bedömning är att en lägre grad av lojalitet med andra medlemmar i det kriminella nätverket gör att exempelvis "fokuserad avskräckning" mot kriminella grupperingar, som används i GVI (Braga & Weisburd, 2018), anses bli mindre effektiv. Fokuserad avskräckning mot grupperingar innebär att polis och kriminalvård genom repressiva verktyg fokuserar insatser mot de mest våldsdrivande grupperingarna och de individer som ingår i dessa. Syftet är att detta skall resultera i förändrade attityder och beteenden genom social kontroll och av lojalitet till gruppens övriga medlemmar och att medlemmar av grupperingen därmed väljer bort ytterligare våldshandlingar. Den mer instabila organiseringen av kriminell verksamhet medför att brutna kontakter och förlorade lojaliteter inte innebär någon kritisk förlust för personerna som ingår i det kriminella nätverket, varför de lokalt involverade myndigheterna bedömt det som lämpligt att arbeta med fokus på varje individ snarare än att exempelvis rikta sanktioner mot hela den kriminella gruppen, vilket är utgångspunkten i GVI (BRÅ 2019).

Trefas utgörs av förstärkt samverkan mellan Kriminalvården, Polisen och Stockholms Stad (Stockholms stad & Polisen 2021). Projektet drivs som ett operativt arbete som utgår från en så kallad gemensam lägesbild av kända riskindivider, ofta tidigare lagförda, som har varit föremål för sociala och polisiära utredningar, insatser och tvångsmedel. Det är polisen som tar fram lägesbilden genom information i förundersökningar, underrättelser, ingripanden, kontroller mm. Socialtjänsten lämnar inte någon direkt information om eventuell kännedom om sina klienter. Inom Trefas vidtas polisiära ingripanden med hög precision, riktad spaningsverksamhet och utredning av grov brottslighet.¹ Dessutom utreds individuella stödbehov från socialtjänsten, förverkande av villkorlig frigivning från Kriminalvården, snabbare och mer precisa orosanmälningar till socialtjänsten, samtal i motiverande syfte från polispersonal, samt vid behov tvångsomhändertaganden (Stockholms stad & Polisen 2021). En skillnad mellan Trefas och GVI är att man inom Trefas inte prioriterat att bjuda in civilsamhället, eftersom de myndigheter som lokalt är involverade i Trefasarbetet bedömt att denna strategi inte har samma effekt i den miljö där Trefas implementeras. Civilsamhällesrepresentanter används i stället selektivt efter en individuell bedömning utifrån utgångsläge och förväntad effekt (Stockholms stad & Polisen 2021).

---

¹ Polisens ordinarie verksamhet kan prioriteras utifrån den information som kommer fram vid Trefas, men detta arbete är inte avhängigt av vad som framkommer i Trefas.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att beskriva samverkansmodellen Trefas i Järva och genomföra en processutvärdering. Aktuella frågeställningar är:

- Vilka typer av insatser genomförs inom ramen för Trefas?
- Hur många individer har varit föremål för insatser inom ramen för Trefas och hur har de valts ut?
- Hur ser representanter för polis, kommun/socialtjänst och kriminalvård i Järva, Spånga-Tensta samt Rinkeby-Kista på Trefas som metod för att minska skjutningar och dödligt våld?
- Vilka hinder och framgångsfaktorer ser representanter för polis, kommun/socialtjänst och kriminalvård i Järva, Spånga-Tensta samt Rinkeby-Kista i arbetet med Trefas?

METOD

Studiedesign

En kvantitativ och kvalitativ processutvärdering har genomförts med hjälp av skriftlig dokumentation om Trefas-modellen, ett frågeformulär ställt till socialtjänst, kriminalvård och polis samt djupintervjuer med nyckelpersoner från de tre myndigheterna (n=20).

Dokumentation om Trefas-modellen

De tre aktörerna Stockholms stad, Polisen, samt Kriminalvården har beskrivit Trefas i olika dokument med avseende på organisation, målsättning, samverkan och arbetsmetoder. Ett metodstöd har också tagits fram ("Trefas. Metodstöd i arbetet med förstärkt samverkan gällande dödligt skjutvapenvåld" Stockholms stad, Polisen, Kriminalvården), vilket ligger till grund för beskrivningen av Trefas-modellen nedan.

Frågeformulär till polis, socialtjänst och kriminalvård

Kvantitativ och kvalitativ information från polis, socialtjänst och kriminalvård avseende typer av insatser som genomförts inom ramen för Trefas i Järva under perioden 1 oktober 2019 till 11 juni 2023, hur många individer som funnits på polisens lägesbild och varit föremål för insatser och hur de valts ut har samlats in med hjälp av ett frågeformulär med kompletterande excel-mall. Materialet analyserades kvantitativt och kvalitativt (Hsieh and Shannon 2005).

Intervjuer

Djupintervjuer med tjänstemän från polis, socialtjänst, kriminalvård och kommunen centralt genomfördes via videoplattform under hösten 2022 och våren 2023. Valet att använda djupintervjuer baserades på antagandet att det är lättare att fånga upp respektive nyckelpersons egen uppfattning om arbetet inom Trefas om hen kan tala anonymt och inte

Vi kan ha ungdomar och andra upp till 20 år som är med i andra Trefas-lägesbilder. Våra folkbokförda som rör sig till exempel i Skärholmen och kommer upp i deras Trefas...det informationsutbytet behöver definitivt utvecklas, så att socialtjänsten här [i Järva] får kännedom om det.

(Informant 9)

SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med studien var att beskriva samverkansmodellen Trefas i Järva och genomföra en processutvärdering. Aktuella frågeställningar var:

- Vilka typer av insatser genomförs inom ramen för Trefas?
- Hur många individer har varit föremål för insatser inom ramen för Trefas och hur har de valts ut?
- Hur ser representanter för polis, kommun/socialtjänst och kriminalvård i Järva, Spånga-Tensta samt Rinkeby-Kista på Trefas som metod för att minska skjutningar och dödligt våld?
- Vilka hinder och framgångsfaktorer ser representanter för polis, kommun/socialtjänst och kriminalvård i Järva, Spånga-Tensta samt Rinkeby-Kista i arbetet med Trefas?

Insatser inom Trefas

Insatserna inom Trefas är desamma som de involverade myndigheterna använder i reguljär verksamhet. Både repressiva och stödjande åtgärder används beroende på den aktuella individens motivation, uppträdande, situation och praktisk genomförbarhet. Inom Trefas kan respektive myndighetsåtgärder användas mer effektivt genom samverkan kring Trefas-individerna så att åtgärderna vidtas snabbt och i samklang för att påverka individerna i positiv riktning.

Antal individer och grund för inkludering och åtgärd

151 personer har varit aktuella på Trefas lägesbild under perioden 1 oktober 2019 till 11 juni 2023. Personerna har valts ut av Polisen baserat på en tydlig koppling till kriminella nätverk med risk för att döda eller dödas i närtid. Ungefär hälften av dem har varit inskrivna i socialtjänsten i Spånga-Tensta eller Rinkeby-Kista och fått del av olika typer av insatser, inklusive avhopparsinsatser för 27 personer, varav 22 flyttat till annan ort genom avhopparsplacering. I och med att individer som är aktuella på polisens lägesbild i Järva inte alltid är bosatta i området, blir de ur ett socialtjänstperspektiv en fråga för andra socialtjänstnämnder än de som verkar i Järva. Under 1 oktober 2019 till 31 december 2022 har kriminalvården arbetat med 36 Trefas-individer med olika typer av insatser.

Syn på Trefas som metod för att minska skjutningar och dödligt våld

Synen på Trefas som metod för att minska skjutningar och dödligt våld varierar något i den grupp av myndighetsrepresentanter som intervjuades. Uppfattningen att skjutningarna i Järva har minskat delas av flera informanter men betoningen på Trefasimplementeringen som en förklaring till detta varierar något. Flera informanter ser en tydlig koppling mellan minskade skjutningar och Trefas-arbetet och hänvisar bland annat till kartläggning och samverkan, dvs. att uppmärksamma röda individer och genom samverkan kunna "få bort dem" från området för att kunna avvärja dödligt våld. En av informanterna som var verksam i en tidigare fas av Trefas var mer skeptisk till att minskade skjutningar berodde på Trefas och hänvisa de stället till att en rad centrala individer satts i fängelse, vilket hen menade kunnat uppnås även utan Trefas. Som framgår av polisens uppgifter har också 98 Trefas-individer kunnat avföras från lägesbilden under 2019-2023 av olika skäl. Nya individer har också tillkommit. Att kriminella individer försvinner från Järva eller skjutningarna minskar där kan dock ha flera orsaker. Viktigt är också att beakta att Trefas-individer som försvinner från Järva kan uppträda i andra områden som offer eller förövare i samband med skjutningar och dödligt våld. I stort sett alla informanter betonar dock de positiva effekterna på arbets- och samverkansprocesserna kring de kriminella individerna och uttrycker en stark motivation till att fortsätta samverkan samt för att utveckla och sprida Trefas till ytterligare områden. Informanterna är överens om att nätverksstrukturen i Järva kräver ett mer traditionellt individfokus än exempelvis GVI, som fokuserar på kriminella grupperingar. GVI kan däremot, enligt informanterna, ha fördelar i andra områden med andra förutsättningar och modellerna kan därför komplettera varandra i arbetet med att eliminera skjutningar och dödligt våld i olika delar av region Stockholm och landet i övrigt.

Hinder och framgångsfaktorer

En rad hinder och framgångsfaktorer i Trefas-arbetet framkom i intervjuerna med nyckelpersonerna. Dessa kan delas upp på faktorer relaterade till de åtgärder som finns att välja mellan, dvs. "verktygslådan", målgruppen, närstående till Trefas-individerna, organisationen, personalen samt informationsdelning och sekretess. Förslag på en rad utvecklingsmöjligheter inom Trefas framkom också i intervjuerna.

"Verktygslåda"

Som ovan nämnts använder myndigheterna befintliga insatser och åtgärder för Trefas-individer men har tack vare Trefas-samverkan möjlighet att agera i gemensam sak och därmed skapa synergieffekter kring dem som ingår i lägesbilden. Genom mer detaljerad och omfattande dokumentation som delas, exempelvis i orosanmälningar, kan socialtjänsten lättare agera och genom informationsdelning kan de tre myndigheterna få en bättre bild av varje klient och i samråd välja åtgärder och tidpunkt för dessa som kan skapa en positiv utveckling. Ett hinder som lyftes fram gällande de verktyg som finns att tillgå är externa

aktörers bristande möjligheter att under kort tid ta sig an Trefas-individer. Detta kan exempelvis gälla personer som bedömts behöva omlokalisering till annan kommun, bedömning eller behandling inom psykiatri, vistelse på SiS-hem, etc. En ökad kommunsamverkan gällande personer som behöver omlokaliseras föreslogs av en av informanterna som en möjlighet att förbättra situationen. När det gäller psykiatri och annan hälso- och sjukvård eller behandlingsverksamhet är det förstås av stor vikt att dessa resurssätts så att individer som är motiverade att ändra livsstil inte behöver vänta på det stöd som behövs för att kunna börja leva ett liv utanför de kriminella nätverken.

Målgrupp

En viss oklarhet kring vilka individer som Polisen ska inkludera i lägesbilden verkar fortfarande finnas inom Trefasarbetet, vilket på senare tid uppenbarats när Trefas spridits utanför Järvaområdet. De kriminella individerna rör sig över administrativa kommunala- och LPO-gränser och om socialtjänstpersonal och poliser inom de olika områdena har varierande uppfattningar om vem som är en Trefasperson så är det problematiskt utifrån ett kommunikationsperspektiv och därmed även när det gäller att kunna agera och ge adekvat stöd till personer som riskerar att dö eller dödas. Att ha ett kollegialt nätverk där man utbyter erfarenheter mellan stadsdelar och LPO:er är en möjlig lösning på detta som föreslogs av en av informanterna. Ett annat hinder för att nå framgång i Trefasarbetet och kunna minska skjutningar och dödligt våld är den nyrekrytering av unga som pågår. Att kunna arbeta förebyggande mot barn i samverkan med andra aktörer, så som i skolan, där professionella möter barn i sitt yrke, lyftes fram som viktigt av informanterna. Från ett förebyggande perspektiv framstår detta som avgörande för att skjutningar och dödligt våld ska minska eller upphöra på längre sikt.

Närstående

Trefas-individernas familjer, speciellt föräldrar, lyfts fram som viktiga för att förmå dem som deltar i kriminella aktiviteter att avstå från våld och att förhindra att yngre syskon dras in i nätverkskriminalitet. Informanterna lyfte fram ett starkt engagemang bland föräldrar i Järva, men även exempel på föräldrar som är ovilliga att ta emot hjälp från samhället. Att skapa förtroende för myndigheterna och att erbjuda stödjande insatser för föräldrar, exempelvis via familjecentraler och av andra aktörer som möter föräldrar, framstår som centralt för en långsiktig framgång i Trefas-arbetet.

Organisation

Informanterna uttryckte relativt samstämmigt att de upplevde stöd i sina organisationer för att arbeta med Trefas och att arbetet är prioriterat. Organisationen av Trefas i tre nivåer och med den frekvens av möten som föreligger i respektive styrgrupp eller den operativa gruppen förefaller också fungera väl. Några informanter uttryckte dock ett behov av att dela upp de operativa mötena i en ungdomsdel och en vuxendel och också ha skilda möten för olika stadsdelar. Detta på grund av dels sekretessregler som försvårar informationsutbyte mellan myndigheterna och stadsdelarna, dels på grund av att åtgärder för minderåriga respektive vuxna skiljer sig ganska mycket åt och har olika utgångspunkter, exempelvis när

det gäller i vilken mån insatser tas emot frivilligt (vuxna) eller kan ges utan samtycke från den som berörs (minderåriga). Från och med 1 juli 2023 är stadsdelarna dock sammanslagna till en, vilket avhjälp delar av problemet. Flera informanter betonar också fördelen med den numera etablerade mötesstrukturen och menar att de utifrån mötenas informationsdelning i den operativa gruppen tar ytterligare kontakter med varandra kring olika Trefas-individens situation, för att i samverkan skapa förutsättningar för en positiv utveckling. En förhistoria av samverkan (individuvsamverkan) mellan socialtjänst och polis i Järva har underlättat samverkan inom Trefas, liksom senare samlokalisering av socialtjänstens och polisens verksamheter i en gemensam byggnad. Att ha tillräckligt med resurser lyfts fram som viktigt för arbetet och intrycket är att representanterna för organisationerna i dagsläget är relativt tillfreds med de personalresurser som finns, även om några ser behov av personalförstärkning. Flera informanter betonar att det är viktigt att bevaka att Trefas-arbetet prioriteras framgent. Inom Trefassamverkan har man också sett ett behov av att dela information mellan myndigheter och därmed även ett behov av att utveckla sekretessbrytande bestämmelser, vilket diskuteras mer nedan. Genom juridiskt stöd har respektive organisation fått hjälp i sin tolkning av vad som kan delas med de andra myndigheterna och en större trygghet kring vad som gäller har skapats vid de operativa mötena.

Personal

Personalen som arbetar direkt mot Trefas-individerna framstår som mycket engagerade och informanterna lyfter samstämmigt fram att kreativitet, mod och engagemang har varit viktigt för att Trefas ska fungera. Samtidigt uttrycktes en oro för hur dessa egenskaper eller synsätt ska kunna överföras till ny personal och just personalomsättning ses som ett visst hinder för en välfungerande samverkan. De allra flesta informanterna hyser tilltro till Trefas som och att modellen genererar positiva effekter både för Trefas-individerna och de som arbetar i organisationerna. Detta kan framstå som naturligt eftersom urvalet av intervjupersoner baserades på egen erfarenhet av att ha arbetat med modellen, men är en indikation på att Trefas fungerar och ger önskade resultat.

Informationsdelning och sekretess

En central framgångsfaktor i Trefas-arbetet, som ovan berörts, är det juridiska stöd som personalen fått kring arbetet med sekretessbrytande bestämmelser och vilken information som får delas mellan myndigheterna. Trots att detta lett till väsentliga framsteg i arbetet kring Trefas-individerna kvarstår vissa hinder. Kravet på samtycke från Trefas-individerna för att dela information mellan myndigheter, eller samtycke från föräldrarna i de fall där minderåriga är aktuella, uppfattas av en del informanter som problematisk och därför önskar de att denna regel tas bort. I en BRÅ-rapport från 2021 redovisas ett regeringsuppdrag om förutsättningar för informationsdelning mellan olika aktörer inom ramen för brottsförebyggande samverkan. (BRÅ 2021). Fokus i rapporten ligger främst på möjligheterna att dela information mellan polis och kommuner i deras arbete med att förebygga brott hos barn och unga. Rapporten bekräftar att många aktörer upplever att sekretessen genomgående utgör ett hinder för informationsdelning i det

brottsförebyggande arbetet och att det behövs nationella riktlinjer kring detta. Frågan har även berörts inom ramen för utredningen *Framtidens socialtjänst* som mynnade ut i slutbetänkandet SOU 2020:47 Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (Statens offentliga utredningar)(Socialdepartementet).

SLUTSATS OCH UTVECKLINGSMÖJLIGHETER

Baserat på myndighetsrepresentanters upplevelser framstår Trefas som en genomförbar modell för att förhindra skjutningar och dödligt våld. Trefas är accepterad och implementerad i tre centrala organisationer vars representanter uttrycker tilltro till arbetssättet och att den etablerade samverkan kan ha förhindrat en del av det dödliga våldet i Järva. Trefas har dessutom utvecklats över tid och har potential att ytterligare anpassas för att bli mer effektiv. Utvärdering av Trefas effekter på skjutningar och dödligt våld kommer att ske inom ramen för en separat studie.

REFERENSER

- Braga, A. A., D. Weisburd and B. Turchan (2018). "Focused Deterrence Strategies and Crime Control." Criminology & Public Policy 17(1): 205-250.
- Braga, A. A., D. Weisburd and B. Turchan (2019). "Focused deterrence strategies effects on crime: A systematic review." Campbell Systematic Reviews 15(3): e1051.
- Braga, A. A. and D. L. Weisburd (2011). "The Effects of Focused Deterrence Strategies on Crime: A Systematic Review and Meta-Analysis of the Empirical Evidence." Journal of Research in Crime and Delinquency 49(3): 323-358.
- BRÅ (2019). Skjutningar i kriminella miljöer (Shootings in criminal settings) (In Swedish). Stockholm, Brottsförebyggande rådet. 2019:3
- BRÅ (2021). Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga. Stockholm.
- CAN (2019). Drogutvecklingen i Sverige 2019. Stockholm, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.
- Davies, T., L. Grossmith and P. Dawson (2016). Group Violence. Intervention London: An Evaluation of the Shield Pilot. London, MOPAC Evidence and Insight.
- Gerell, M., P.-O. Hallin, I. K. Nilval and S. Westerdahl (2020). Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet (Reversing the trend - from vulnerable areas to safety and participation) (In Swedish). Malmö, MAPUS.
- Hsieh, H. F. and S. E. Shannon (2005). "Three approaches to qualitative content analysis." Qualitative Health Research 15(9): 1277-1288.
- Ivert, A.-K. and C. Mellgren (2021). Effekttvärdering av Sluta skjut: En strategi för att minska det grova våldet. FoU-rapport, Malmö universitet.
- Ivert, A.-K. and C. Mellgren (2023). Uppföljning av Sluta skjut: En strategi för att minska det grova våldet. Malmö universitet.
- Kriminalvården, P., Stockholms stad (2019). "Utvärdering av implementeringen av Krimstics i svensk kriminalvård 2014-2017."
- Palinkas, L. A., S. M. Horwitz, C. A. Green, J. P. Wisdom, N. Duan and K. Hoagwood (2015). "Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research." Administration and Policy in Mental Health, 42(5): 533-544.
- Socialdepartementet SOU 2020:47. Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag. Stockholm, Regeringen.
- Squires, P. (2015). "The Gun Debate: What Everyone Needs to Know. By Philip J. Cook and Kristin A. Goss (Oxford University Press, 2014, 280pp. US\$ 16.95)." British Journal of Criminology 55.
- Stockholms stad & Polisen (2021). Trefas analysrapport. Stockholm.
- Werbick, M., I. Bari, N. Paichadze and A. A. Hyder (2021). "Firearm violence: a neglected "Global Health" issue." Globalization and Health 17(1): 120.

Bilaga 1. Exempel på polisens aktiviteter gällande anonymiserade Trefas-individer (35 individer av totalt 151) och bedömning av vad dessa lett till samt aktuell hotbild och motivation 1 oktober 2019 – 11 juni 2023

Axplock ur totalt 3911 rader/poster¹, 35 unika individer (av totalt 151 individer), samtliga män, graderade enligt skalan 1=grön (bedöms inte utsätts eller utsätta annan för dödligt våld och/eller endast ha viss påverkan på konflikter i området det kommande året), 2=gul (bedöms inte utsättas eller utsätta annan för dödligt våld kommande 2-3 veckorsperiod), 3=röd (bedöms utsättas eller utsätta annan för dödligt våld kommande 2-3 veckorsperiod), se ytterligare beskrivning på sidan 11.

¹ De flesta individerna på polisens lägesbild är kvar flera veckor (medellängd 35,2 veckor, beräknad i juni 2022) och informationen uppdateras inför möten i den operativa gruppen.

Exempel på aktivitet/åtgärd för 35 individer (av totalt 151)²

Individ nr	Gradering	Aktivitet/åtgärd
1	1	Vår sol 14§ ledde till SIS
2	1	Vår sol 14§ ledde till SIS
3	2	Bra orossamtal. Socialtjänst, förälder och person eniga. Aldrig jättestor oro kring person och ytterligare något mer dämpad nu.
4	2	Sol 14§, troligt orossamtal inom kort. Skolan har rapporterat hot mot en annan elev.
5	2	Ej placerad med viss grund i att föräldrarna skickade bort person till annan ort efter skjutningen. God kontakt med handläggare X, förmedlade dämpande återkoppling senast. Har inte syns ute.
6	3	Har haft kontakt med SIG (Sociala insatsgruppen) men är inte mottaglig. Hög hotbild just nu.
7	1	Endast polisiära åtgärder (polisiära åtgärder kan vara att stoppa och kontrollera personen, kontakta hemmet, Försäkringskassan eller Kronofogden, etc.).
8	3	Misskötte placering i kommun X. Återkommande närvaro i Stockholm. Förmedlat till lots (funktion som handleder/motiverar klienter till att bryta kriminella mönster) men inga planer på konkreta insatser.
9	2	Endast polisiära åtgärder.
10	3	Endast polisiära åtgärder.
11	3	Hög hotbild. Lots jobbar motiverande. Har befunnit sig på annan ort men är nu tillbaka.
12	3	Endast polisiära åtgärder. Hög hotbild, befinner sig på annan ort.
13	1	Endast polisiära åtgärder.
14	2	Långvariga SIG åtgärder för anstalt, person och familj. Kommer förmodligen att följas under längre tid. Står inför ett vägval och är öppen med det inför lots.
15	2	Svårjobbad. Har varit aktuell för SIG länge och har ett förtroende för lots. Diskussioner om förflyttning till annan ort.

16	1	Varit aktuell för SIG länge. Har förtroende för lots och är reflekterande. Regelbundna, bra samtal med lots men svårlöst situation. Diskussioner om förflyttning till annan ort.
17	1	Kontaktförsök på häkte efter orosanmälan från polisen.
18	2	Ny och inga vidtagna åtgärder.
19	2	Inte motiverad för SIG/avhopp. Aktuell inom konflikt och är eventuellt på väg tillbaka till Järva.
20	3	Endast polisiära åtgärder.
21	1	Endast polisiära åtgärder.
22	3	Nära samverkan med socialtjänst över tid.
23	1	Polisens sol 14§, tillsammans med polisens påtryckningar ledde till SIS.
24	1	Samverkan med socialtjänst kring hotbild och tillhörighet. Betydelse för utvecklingen vad som händer med annan nära person.
25	3	Kontaktförsök från SIG efter polisens orosanmälan
26	1	Motiveringsfas från SIG. Har kontakt med förälder som deltagit i riskbedömning.
27	3	Har varit aktuell hos SIG flera gånger. Tidigare placering men avvek. Arbetar i motiveringsfas utan fysiska träffar. Hotbild.
28	2	Sporadisk kontakt med SIG. Inte tillräckligt motiverad. Kan eventuellt påverkas med påtryckning från polis.
29	2	Orossamtal/intervention. Inte tillräckligt underlag för en sol 14§ enligt Teamet. Har hållit låg profil sedan dess.
30	1	Har haft tidigare placeringar genom SIG och avhopparenheten men misskötte detta. Involverad i mord under pågående insats. Vid dom kan SIG åter bli aktuell. Avhopparenheten jobbar inte på anstalt.
31	1	Polis har kontakt med SIG. Möjlighet att jobba långsiktigt på anstalt i motiveringsfas och vid frigivning eventuellt förflyttas till polisens avhopparverksamhet.
32	3	SIS efter polisens intervention och påtryckning. Ingen uppföljning av ärendet.
33	2	Inga åtgärder vidtagna, inte tillräckligt för sol 14§ och därför heller inte någon intervention.
34	3	Långtgående samverkan med socialtjänsten kring person. Har placerats på öppet hem. Polisen skall informeras om person avviker.
35	1	Endast polisiära åtgärder.

² För att skydda personers anonymitet har flera av kommentarerna modifierats

